

شماره ثبت: ۳۱۹۸

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست مطالب:

تولی من قبل الجائر.....	۲
مستثنیات.....	۲
مرور به گذشته.....	۲
۹. جواز حکم مشمول گناهان دستگاه ظلم نمی شود.....	۲
جمع بندی.....	۳
۱۰. حیطه‌ی موضوع روایات.....	۳
نتیجه گیری.....	۳
نکته مهم.....	۴
استثنای دوم: برای اقامه امر به معروف و نهی از منکر.....	۴
اقوال بزرگان در استثنای دوم.....	۴

تولی من قبل الجائر

مستثنیات

مرور به گذشته

اولین استثناء از تولی من قبل الجائر، ایصال نفع به مؤمنین بود. بعد از بررسی ادله و جمع‌بندی ادله، به فروعات مسئله پرداختیم. هشت مسئله را ذیل آن بحث کردیم.

۹. جواز حکم مشمول گناهان دستگاه ظلم نمی‌شود

بعد از اینکه جواز به ورود دستگاه جرم داده شد، دو نوع گناه متصور است، یکی خود ورود است و دیگری گناه‌هایی که در آن دستگاه انجام می‌شود. سؤال این است که روایات فقط اصل ورود را تجویز می‌کند یا اینکه ارتکاب سایر گناهان که احیاناً در دستگاه‌های ظلم انجام می‌شود را دربر می‌گیرد؟

احتمال اول این است که جواز فقط برای ورود به دستگاه است.

احتمال دوم این است که جواز مطلق است.

به نظر می‌آید که هیچ‌کدام از دو احتمال درست نیست. باید احتمال سومی را قائل بشویم. احتمال سوم این است که ورود در دستگاه‌های ظلم و جور نسبت به معاصی دیگر دو قسم است.

۱. بعضی معاصی لوازم اولیه ورود به دستگاه جرم است.

۲. بعضی لوازم اولیه و مسائل لاینفک از ورود به دستگاه جرم حساب نمی‌شود.

مثلاً کسی که حاکم بشود، مستلزم مالیات گرفتن است. چون حکومت نامشروع است، مالیات گرفتن نیز نامشروع است. وقتی کسی والی منطقه‌ای می‌شود، تصرف در بیت‌المال نیز می‌کند. حتی اگر کارمند جزء باشد، تصرفی در بیت‌المال می‌کند.

شماره ثبت: ۳۱۹۸

یک حدی از تصرفات، عرفاً از لوازم پذیرش تولى من قبل جائر است. این دو نوع گناه با هم متفاوت اند. در روایت علی بن یقطين، معلوم است که ایشان در بیت المال تصرف می کند، اصلاً عرف نمی پذیرد که هیچ تصرفی نداشته باشد. بنابراین یک حدی از گناه و تصرفات جزء لوازم و ضرورات است. در نتیجه معاصی و لوازم اولیه ورود به دستگاه جرم، جایز است.

بعضی وقت ها معاصی، جزء مستلزمات حکومت نیست، علی الخصوص مواردی مثل قتل، جواز ندارند. یا اموری که برای طایفه حقه است. در نتیجه گناهایی که عرفاً از معاصی ولایت نیست. (راه گریز وجود دارد یا از مستلزمات حکومت نیست). دوم اینکه در جایی به حد قتل می رسد. (ادله لازم در این مورد وجود دارد). سوم نیز جایی است که مستلزم ظلم به طایفه ی حقه است.

جمع بندی

در جواب فرع نهم، باید قائل به تفصیل بشویم.

۱۰. حیطه ی موضوع روایات

موضوع در روایات، خدمت رساندن و دفع ضرر از مؤمنین است. ظاهر روایت، خدمت رسانی و دفع ضرر در امور مالی بود. اکنون اگر، ورود برای مسائلی غیر از مالی و عرضی باشد، آیا ادله نیز این امور را شامل می شود؟ مثلاً ارزش هایی را زنده و فحش هایی را از بین ببرد؟

جوابی که اجمالاً می دهیم این است که روایات ظهور در نفع مؤمنین دارد، تفریح کرب، اعزاز مؤمن و ... البته اختصاص به مسائل مالی و مادی دنیوی مؤمنین ندارد. قاعداً مسائل معنوی که به نفع مؤمنین باشد را شامل می شود. اما نسبت به کارهای خوب و مواردی که جزء تأمین مصالح عباد نیست، شامل نخواهد شد.

در روایت، اعزاز مؤمن آمده است که قاعداً جواب سؤال ما را می دهد.

نتیجه گیری

تاکنون، استثنای اول از تولى من قبل جائر را مورد بررسی قرار دادیم. فروعات را نیز بررسی کردیم. ائمه اطهار (علیهم السلام) به مؤمنین اجازه دادند به دستگاه های جائر وارد بشوند تا مصالح مؤمنین را فراهم کنند.

شماره ثبت: ۳۱۹۸

مثلاً کشورهایی که در حال شکل‌گیری هستند، و در آن کشورها شیعیان کمی وجود دارند، اگر کسی به حکومت برود، به خاطر اینکه حقوق این مؤمنین را محافظت بکند، تجویز دارد. در بسیاری از کشورهای دنیا، امروزه مصداق دارد. در مواردی نیز با عنوان‌های ثانویه واجب است. در نتیجه اقدامات و فراهم کردن زمینه‌ی ورود آن‌ها نیز واجب یا مستحب می‌شود.

با تنقیح مناط در جاهایی که مسلمین (غیر از شیعه) در حکومت‌های کفر هستند، شامل جواز می‌شود.

نکته مهم

گاهی عنوان ثانویه، ورود به دستگاه را حرام می‌کند، در زمانی که ورود به آن دستگاه باعث جلال و شوکت آن جریان ناحق می‌شود.

استثنای دوم: برای اقامه امر به معروف و نهی از منکر

در اینجا بحث مصالح عباد نیست بلکه برای احیای امر به معروف و نهی از منکر است. مثلاً در زمان طاغوت، کسانی وارد دستگاه می‌شدند برای اینکه بتوانند با بهائیت مقابله بکنند. یا اینکه مثلاً در بحث حجاب، بتوانند کمک شایانی بکنند.

داستان مشروطیت نیز همین بود. گروهی برای جلوگیری از نقض قوانین اسلامی و احیای قوانین اسلامی به دستگاه وارد شدند.

ورود در دستگاه ظلم و جور برای احیای امر به معروف و نهی از منکر، استثنای دوم تولی من قبل جائز است. این مطلب چیزی فراتر از مصالح عباد است.

اقوال بزرگان در استثنای دوم

مرحوم محقق (ره) و بزرگان دیگری نیز به این استثنا پرداختند. مرحوم شیخ (ره) اقوال را به صورت مفصل بیان کرده است. بعضی قائل‌اند که ورود به دستگاه برای احیای امر به معروف و نهی از منکر جایز است. بعضی نیز مستحب دانسته‌اند. بعضی نیز واجب دانسته‌اند. گاهی نیز احتمال و تعبیر به حرام شده است.

ابتدا ادله موجود را مورد بررسی قرار می‌دهیم. نکاتی که در کلام امام (ره)، آیت‌الله خویی (ره) و ... است را بیان می‌کنیم.